
І. ГЕТЬМАН

завідувачка сектору порівняльного
правознавства НДІ державного будівництва
та місцевого самоврядування НАПРН України,
кандидат юридичних наук

УДК 340.115

Можливості інструментальної герменевтики у вирішенні актуальних задач юридичної науки (на прикладі історичних аналогій)

Стаття присвячена дослідженню однієї з актуальних методологій праворозуміння – герменевтики. Завдяки використанню історичного матеріалу доведена перспективність герменевтичної методології праворозуміння у нинішніх соціальних і правових умовах розвитку. Аналітична діяльність була спрямована до епох Античності (Арістотель), німецького романтизму (Ф. Шлейєрмахер, Ф. К. Савіньї) і набула свого завершення у роботах сучасного італійського філософа та юриста Е. Бетті. Під час порівняльного аналізу філософо-правового матеріалу дістала свого спростування теза про відносно незначний історичний досвід герменевтичної методології. Ілюстрацію інструментальних можливостей правової герменевтики проведено з метою привернути увагу фахівців із теорії права, філософів, соціологів тощо до діяльності з розробки уніфікованих правил-рекомендацій, що мають потенціал бути використаними не тільки для правильного розуміння й тлумачення норм права, а й під час адаптаційних процедур.

Ключові слова: герменевтична методологія, інструментальна герменевтика, герменевтичні канони, правила (топи) тлумачення, розуміння, пізнання, судження, мислення, Античність, німецький романтизм, адаптація законодавства України.

Постановка проблеми. Останні двадцять років життя українського суспільства пов'язані з реформою суспільних відносин і закріпленням на законодавчому рівні нормативно-правового стандарту прав людини і громадянина,

що виступає як універсальний ціннісний орієнтир та надбання сучасних цивілізованих держав. Цей нормативний стандарт є звичайним мірилом перетворення суспільних відносин у правових системах багатьох держав. Для

України запровадження такого стандарту анонсує істотні зміни у системі побудови публічної влади; означає впевнене зміщення акцентів у взаємовідносинах «держава-право»; інструментальне «переозброєння» соціально-правової доктрини; започаткування нової нормативної парадигми. Перед теорією права ця парадигма ставить такі завдання: а) визначити сутність та природу права; б) винайти адекватний методологічний інструментарій для дослідження феномену права. За радянських часів домінуючою була марксистсько-ленінська філософія, яка завдяки власному методологічному інструментарію досліджувала право. Сьогодні перехід правових знань на якісно новий рівень обумовлює плюралізм у методологічних підходах до розуміння права. Усе частіше ресурси для дослідження права сучасні дослідники знаходять в універсальній теорії розуміння – філософській герменевтиці. За таких обставин акцент робиться на феномені праворозуміння, процес якого супроводжується методичними знаряддями по тлумаченню, інтерпретації, тобто арсеналом засобів, що належить герменевтичному методу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Герменевтична проблематика набула популяризації завдяки науковим пошукам В. Я. Тація, П. М. Рабіновича, М. І. Козюбри, С. І. Максимова, О. В. Петришина, І. П. Малинової, О. М. Атарщикової, С. С. Гусєва, Г. Л. Тульчинського, М. К. Мамардашвілі, В. Г. Графського, А. В. Полякова, І. Л. Честнова, І. А. Ісаєва, Г. І. Рузавіна, О. Ф. Закомлістова, Е. Беттії, Тойн А. ван Дейка [17; 14; 8; 9; 12; 10;

3; 5; 11; 4; 13; 19; 7; 15; 6; 20; 18]. В. Я. Тацій привертає увагу наукової спільноти до актуальності й перспективності дослідження правової герменевтики з огляду на процеси переосмислення правової дійсності, побудови нової правової картини світу в епоху постмодерну [17, с. 20–21]. Глибокому синтезу та рефлексії піддаються ідеї юридичної герменевтики В. Г. Графським задля отримання помітного евристичного ефекту у зв'язку з вирішенням проблеми стосовно адекватного тлумачення норм права й подальшої їх адаптації до права ЄС [4, с. 10]. П. М. Рабінович обстоює позицію, згідно з якою реформи у зовнішньополітичній позиції України викликають актуалізацію юридичної герменевтики, якій надається мало не вирішальне значення в обґрунтуванні, оцінці та дослідженні природних явищ [14, с. 12]. С. С. Гусєв та Г. Л. Тульчинський закликають уникати однобічного трактування універсальної теорії розуміння – герменевтики, виключно як розуміння, тобто осмислення мовних утворень (висловлювань, текстів). Учені пропонують розглядати розуміння як певну форму духовно-практичного освоєння дійсності взагалі [5, с. 5]. На думку О. М. Атарщикової, герменевтичний підхід дає можливість не тільки подолати спірні моменти у теорії тлумачення, а й точніше визначити його природу, місце і роль у правовій системі суспільства. У зв'язку з цим на перший план виходить категорія «мова законодавства», як новітній самостійний напрям у юридичній і філологічній науці [3, с. 19–20]. О. Ф. Закомлістов поділяє точку зору В. С. Нерсесянца та С. С. Алексєєва

стосовно визначення статусу філософії права як науки, включеної в контекст юридичного знання. Причому вчений йде далі у власних міркуваннях і залучає потрібний методологічний інструментарій у одного з філософських концептів – герменевтики [6, с. 14–15]. Закономірним висновком щодо актуалізації герменевтичної проблематики могло б стати твердження С. І. Максимова, який у царині власних наукових інтересів цікавиться проблемою розуміння, згідно з ним науковим відображенням процесів визнання примату міжнародно-правових норм стосовно норм національного права є помітною актуалізація в юриспруденції інтерпретаційних проблем, розв'язання яких пов'язується з герменевтикою як загальною теорією розуміння [9, с. 192].

Формулювання цілей. Метою роботи є ілюстрація евристичного значення герменевтичного доробку завдяки використанню історико-хронологічного інструментарію. Дослідницька діяльність у цьому напрямі надасть можливість довести необгрунтованість факту співвіднесення герменевтичних ідей тільки з часом німецького романтизму та роботами Ф. Шлейєрмахера і Ф. К. Савіньї, з подальшим переходом до нинішнього часу та до праць Г.-Г. Гадамера, А. Кауфмана, Е. Бетті. Досягненням мети у роботі буде доведення факту відліку часу історичного походження перших знань про герменевтичну методологію від епохи Античності.

Виклад основного матеріалу. Своїм походженням іманентна (інструментальна) герменевтика зобов'язана античному часу, оскільки первинним завданням так званої «філологічної

герменевтики» епохи німецького романтизму було досягнення точного розуміння античних текстів, вільних від християнських тлумачень [5, с. 27]. Підтвердити факт існування прикладної герменевтики в античну епоху може звернення до наукового спадку Арістотеля, зокрема до його вчення «Про тлумачення». Останнє започатковує систему історико-хронологічного генезису ідей, що перебувають в основі прикладної герменевтики німецького романтизму і сучасності.

Для зручності дослідження систематизуємо всі накопичені знання прикладної герменевтики за трьома схематичними ідейно-канонічними блоками:

1. Правило філософії Ф. Шлейєрмахера «єдність цілого проявляється крізь його окремі частки, а зміст окремих часток проявляється крізь єдність цілого» – концепція «складеного визначаємого» (те, що визначається. – *І. Г.*) як античний відповідник філософського вчення Арістотеля.

2. «Герменевтичні канони», створені Е. Бетті, – синтаксично-етимологічне тлумачення, започатковане Арістотелем (згідно з мовою оригіналу тлумачення за допомогою правил «належного чи неналежного образу побудови визначення» та «визначення сутності буття речі») [1].

3. «Теорія тлумачення договорів» Ф. К. Савіньї – «топи» Арістотеля, мета яких – вирішити у ході тлумачення питання про те, які предмети є найбільш бажаними та кращими.

Отже, по-перше, правило задля правильного розуміння цілого на підставі його часток, і навпаки, у філософії Ф. Шлейєрмахера, знаходить свої ви-

токи в концепції «складеного визначаємого» Арістотеля. На підтвердження наявності факту кореспондуючого зв'язку між герменевтичними знаннями наведемо цитату з Арістотеля: *при тлумаченні (І. Г.)* «...слід дивитися, чи не складається справа так, що те, що визначається за своєю структурою, є складеним, то чи має це визначення дорівнювану тим, що визначається, кількість членів...» [1, с. 486–487]. Розкриваючи процес розуміння цілого за його частками, і навпаки, за Арістотелем, у першу чергу увага звертається на те, чи не збігається ціле з однією із часток. Далі потрібно з'ясувати, чи вказано спосіб взаємозв'язку (складання) часток цілого «...адже для того, щоб зрозуміти щось, недостатньо сказати, що воно складається з того і того, бо сутність кожної складової частини [речі] не в тому, що вона складається з кожної з них... тому що не будь-яким способом складені [матеріали] збудовують дім...» [1, с. 491–492].

По-друге, проводячи паралелі між герменевтичними канонами, створеними Е. Бетті, та синтаксично-етимологічним тлумаченням змісту буття речі за Арістотелем, що виступає фундаментом для перших, зробимо акцент на тому, яких помилок неодмінно слід уникати під час тлумачення, виходячи з позиції Арістотеля. Так, [визначення непридатне], тому що:

[1] мова, якою ведеться визначення явища, є недоречною та невідповідною саме цьому явищу, оскільки «...визначення людини повинно бути правильним для всякої людини...» [1, с. 462];

[2] рід у наявності, але предмет не був віднесений до цього роду або від-

несений не до свого роду, «...перш за все рід... він має найбільше значення при визначенні сутності того, що визначається...» [1, с. 462];

[3] мова не йде тільки про те, суть чого визначається;

[4] хоча всіх попередніх умов додержано, але й за допомогою них не визначається та не вказується сутність буття того, що визначається [1, с. 462].

Здається, що тепер, з метою порівняння канонів Бетті і правил (топів) тлумачення Арістотеля, було б логічно обґрунтованим у тезовому порядку нагадати сутність канонів Е. Бетті. Першим серед заявлених канонів є канон іманентності герменевтичного мірила, тобто це означає вимогу відповідності герменевтичної реконструкції поглядам вченого [21, с. 16]. За ним слідує канон тотальності й змістовної зв'язаності герменевтичного дослідження, котрий поширює власну дію на правильність синтаксичної і лексичної структури дослідження. Відповідно до цього канону також діє принцип, за яким загальний зміст тексту стає зрозумілим на підставі тлумачення його окремих часток і, навпаки, зміст окремих часток стає зрозумілим завдяки трактуванню тексту в цілому [21, с. 18]. Наступним є канон актуальності розуміння. Е. Бетті обстоює позицію наявності суб'єктивного фактора при розумінні, а отже, відповідно і при тлумаченні тексту закону, оскільки, щоб правильно зрозуміти зміст останнього, потрібно співвіднести текст закону з власним досвідом у цій сфері [21, с. 20]. Останнім є канон змістовної адекватності розуміння й змістовної відповідності, спрямований на співвіднесення власної життєвої позиції

з тим імпульсом, який виходить від об'єкта, що підлягає інтерпретації [21, с. 21].

Відбиття перелічених канонів має власну першооснову в топах (правилах, положеннях) Арістотеля: а) тих, за допомогою яких з'ясується, чи належним чином надане визначення [1, с. 463–468] (це історичне підґрунтя для першого та другого герменевтичного канонів Е. Бетті) та б) тих, які встановлюють необхідні умови побудови визначень, тобто вказують і визначають сутність буття речі [1, с. 463–468] (фундамент для двох інших канонів). Таким чином, канон тотальності і змістовної зв'язаності герменевтичного дослідження у Е. Бетті кореспондує таким топам у Арістотеля:

– не застосовувати при тлумаченні багатозначних слів;

– не використовувати слів у непрямому значенні «...бо все інакомовне незрозуміле... наприклад, якщо знання назване непохитним чи земля – годувальницею...»;

– табу на маловживані слова при тлумаченні [1, с. 463].

Канон іманентності герменевтичного мірила, тобто відповідності герменевтичної реконструкції поглядам інтерпретатора, має власний початок і відповідність таким топам Арістотеля: 1) обмеження використання при тлумаченні надмірно зайвих визначаючих, які є, наприклад, притаманними для всього сущого, чи для всього того, що підпадає під даний рід, як і поняття, котре тлумачиться; 2) додавання до загального ще й окремого; 3) вказування на одне й те саме декілька разів «...у

такому випадку визначення містить у собі більше того [що вимагається]...» [1, с. 464–465].

Взаємопов'язані канони актуальності розуміння та змістовної адекватності розуміння й змістовної відповідності, спрямовані на співвіднесення тексту закону із досвідом інтерпретатора у даній сфері та співвіднесення життєвої позиції останнього з імпульсом, який виходить від об'єкта, що інтерпретується, відбиваються в топах Арістотеля, які встановлюють необхідні умови побудови визначень, а саме у топі, що зобов'язує надавати тлумачення, засновуючись на попередніх (більш відомих) знаннях. Співвідносячи текст закону з власним досвідом, інтерпретатор саме і використовує накопичені знання, оскільки «...пізнання здійснюється нами не на підставі першого ліпшого, а виходячи з попереднього й більш відомого...» [1, с. 467]. При цьому зауважимо, що попереднє знання повинно мати характер відомого взагалі, тобто кожному [1, с. 469].

Наприкінці нагадаємо про існування третього ідейно-канонічного блоку накопичених знань у сфері іманентної герменевтики, який представлений у праці Ф. К. Савіні «Теорія тлумачення договорів», та кореспондуючих їм топам Арістотеля, за допомогою яких можна з'ясувати, які предмети є більш бажаними і кращими.

Так, наприклад, один із випадків тлумачення договорів Ф. К. Савіні описує у такий спосіб: «...якщо при обговоренні чинності приданого зустрічається двозначний вираз, то суддя повинен вирішити на користь приданого. Моти-

вом такого рішення має стати бажання сприяти примноженню шлюбів і, як наслідок, дітей...» [16]. Вирішення у подібний спосіб аналогічної ситуації пропонувалося ще набагато раніше Арістотелем. Так, мудрець, надаючи відповідь на питання: що є більш переважним і кращим? – виходив із пріоритету того, що допомагає і служить життю людини, її щастю й переслідує кращу, гуманнішу мету. Відносно цього він зауважував: «...І взагалі, те, що служить життю, переважніше за те, що служить для чогось іншого, як, наприклад, те, що спрямоване задля щастя, є переважнішим за те, що спрямоване задля розсудливості... У подальшому з двох наявних переважніше те, що переслідує кращу мету...» [1, с. 396]. Аналогічне тлумачення при схожих мотивах отримує в Арістотеля й інший варіант казусу, описаний у трактаті Ф. К. Савінї «Зобов'язальне право» [16, с. 481–487]. Так, Ф. К. Савінї описує ситуацію, у ході якої «...при наявності спорів про особисту свободу і рабство тлумачення повинно відбуватися у бік свободи з мотивів пріоритету природної свободи та волі...» [16, с. 481–487]. Не викликає жодних сумнівів і той факт, що цей мотив був превалюючим і в епоху Античності. Крім того, можна навести такий випадок, який виділяється німецьким юристом: «...сумнівний вираз волі повинен трактуватися у змісті, найбільш прийнятному для підтримання угоди, а не для її знищення...» [16, с. 482]. Можна дійти висновку, що прийняття саме такого рішення античним філософом продиктоване бажанням зміцнити взаємини та зробити їх більш тривалими, а цій

меті якомога краще сприяє факт укладання угоди. У зв'язку з наведеним хочеться підкреслити той факт, що всі топи Арістотеля мають узагальнюючий, методологічний та в окремих випадках, філософсько-онтологічний характер, що допомагає створенню на їх підставі більш прикладних, суто правових і практичних прикладів тлумачення договорів у зобов'язальному праві Ф. К. Савінї.

Висновки. По-перше, проведене дослідження герменевтичної методології доводить набуття все більшої актуальності новими методологічними підходами до розуміння права. Їх плюралізм свідчить про впевнене зміщення акцентів у взаємовідносинах «держава-право», інструментальне «перезброєння» соціально-правової доктрини. По-друге, встановленим можна вважати факт кореспондуючих зв'язків між герменевтичними знаннями, накопиченими у нинішню добу та добу німецького романтизму, з доробком у цій сфері, що тільки-но зароджувався в добу Античності. У корелятивній взаємодії перебувають правило «єдності цілого» філософії Ф. Шлейєрмахера і концепція «складеного визначасоного» Арістотеля; «герменевтичні канони» Е. Бетті й «теорія тлумачення договорів» Ф. К. Савінї із синтаксично-етимологічним тлумаченням за топами, започаткованими Арістотелем. По-третє, спроба розпочати систематизацію у практичному потенціалі герменевтики, за допомогою аналізу надбань філософів минулого і сучасності, проведена з метою запросити до творчої співпраці науковців для розробки кон-

кретних рекомендацій, на базі наявної інструментарію, що допомагатимуть правильному розумінню та тлумаченню текстів нормативних актів, адаптації законодавства України до права ЄС. Скептичне ставлення соціуму до процедур трактування норм права, правозастосування, адаптації законодавства України до права ЄС є актом занадто емоційного сприйняття діяльності юристів-теоретиків і практиків. Аналіз творчої спадщини Арістотеля дозволяє

більш зважено сприймати реалії сьогодення стосовно правової кризи. Адже ще у Стародавні часи мудрець відзначав, що юридична герменевтика «...виходить із того, що закон недовершений не тому, що [він] недовершений сам по собі, а тому, що людська діяльність порівняно з тим порядком, який мають на увазі закони, неминуче залишається недовершеною, а отже, не припускає простого застосування закону...» [2, с. 56].

Список використаних джерел

1. Аристотель. Сочинения : в 4 т. / Аристотель. – М. : Мысль, 1978. – Т. 2. – 593 с.
2. Аристотель. Политика : монография / Аристотель ; пер. С. А. Жебелева, М. Л. Гаспарова. – М. : Транзиткнига, 2005. – 393 с.
3. Атарщикова Е. Н. Место и роль герменевтики в современном праве / Е. Н. Атарщикова // Общество и право. – 2012. – № 5(42). – С. 16–20.
4. Графский В. Г. Интегративная юриспруденция в условиях плюрализма подходов к изучению права / В. Г. Графский // Пробл. понимания права. Сер. Право России: новые подходы. – Саратов, 2007. – Вып. 3. – С. 8–18.
5. Гусев С. С. Проблема понимания в философии: филос.-гносеол. анализ / С. С. Гусев, Г. Л. Тульчинский. – М. : Политиздат, 1985. – 192 с.
6. Закомлистов А. Ф. Юридическая философия / А. Ф. Закомлистов. – СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. – 546 с.
7. Исаев И. А. Власть и закон в контексте иррационального : монография / И. А. Исаев. – М. : Юристъ, 2006. – 478 с.
8. Козюбра М. І. Рівні праворозуміння: антропологічний аспект / М. І. Козюбра // Щоріч. укр. права : зб. наук. пр. / відп. за вип. О. В. Петришин. – Х. : Право, 2010. – № 2. – С. 5–14.
9. Максимов С. И. Право и политика: в поисках баланса / С. И. Максимов // Пробл. філософії права. – 2003. – Т. 1. – С. 190–195.
10. Малинова И. П. Эпистемология права / И. П. Малинова // Рос. юрид. журн. – 1999. – № 3. – С. 153–159.
11. Мамардашвили М. К. Формы и содержание мышления / М. К. Мамардашвили. – СПб. : Азбука, Азбука-Агтикус, 2011. – 288 с.
12. Петришин О. В. Проблеми соціалізації правової науки / О. В. Петришин // Право України. – 2010. – № 4. – С. 133–141.
13. Поляков А. В. Общая теория права: Проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода : Курс лекций / А. В. Поляков. – СПб. : Изд. дом С.-Петерб. гос. ун-та, 2004. – 864 с.
14. Рабінович П. М. Проблеми трансформації методології вітчизняного правознавства: досягнення, втрати, перспективи / П. М. Рабінович // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2002. – № 4. – С. 8–18.
15. Рузавин Г. И. Методы научного исследования / Г. И. Рузавин. – М. : Мысль, 1974. – 237 с.
16. Савиньи Ф. К. Обязательственное право / Ф. К. Савиньи. – М., 1876. – 501 с.

17. Тацій В. Я. Українська держава і правова система XXI ст. / В. Я. Тацій // Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. – Х., 2008. – Т. 1: Методологічні та історико-теоретичні проблеми формування і розвитку правової системи України. – С. 19–43.
18. Тойн А. ван Дейк. Вопросы прагматики текста / А. ван Дейк Тойн // Новое в зарубежной лингвистике. – М., 1978. – Вып. 8. Лингвистика текста. – С. 259–336.
19. Честнов И. Л. Принцип диалога в современной теории права (проблемы правопонимания) : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01 / И. Л. Честнов. – СПб., 2002. – 322 с.
20. Betti E. Hermeneutisches Manifest / E. Betti. – Tübingen : Konkursbuch Verlag, 1954. – 98 s.
21. Betti E. Problematik einer allgemeinen Auslegungslehre als Methode / E. Betti // Hermeneutik als Weg heutiger Wissenschaft. Salzburg: AKV, 1971. – S. 3–22.

Стаття надійшла до редакції 17.03.2015.

Гетьман И. Возможности инструментальной герменевтики при решении актуальных задач юридической науки (на примере исторических аналогий)

Статья посвящена исследованию одной из актуальных методологий правопонимания – герменевтики. Благодаря использованию исторического материала доказана перспективность герменевтической методологии правопонимания в нынешних социальных и правовых условиях развития. Аналитическая деятельность была направлена к эпохам Античности (Аристотель), немецкого романтизма и получила своё завершение в работах современного итальянского философа и юриста Э. Бетти. Во время сравнительного анализа философско-правового материала получил своё опровержение тезис об относительно небольшом историческом опыте герменевтической методологии. Иллюстрация инструментальных возможностей правовой герменевтики проведена с целью привлечь внимание специалистов по теории права, философов, социологов и других к деятельности по разработке унифицированных правил-рекомендаций, которые имеют потенциал быть использованными не только для правильного понимания и толкования норм права, но и во время адаптационных процедур.

Ключевые слова: герменевтическая методология, инструментальная герменевтика, герменевтические каноны, правила (топы) по толкованию, понимание, познание, суждение, мышление, Античность, немецкий романтизм, адаптация законодательства Украины.

Getman I. Opportunities Instrumental Hermeneutic in Solving Urgent Problems of Jurisprudence (for Example, Historical Analogies)

Problem setting. The last twenty years of Ukrainian society associated with the reform of public relations and fixation in the legal standard of human rights and citizen acts as a universal moral values and achievements of modern civilized nations. For Ukraine announces the introduction of the standard material changes in the system of construction of public authority; means a steady shift in the relationship «state – law»; instrumental «upgrading» of socio-legal doctrine; establish a new regulatory paradigm. Before legal theory, this paradigm raises the following objectives: a) to define the essence of the law; b) devise adequate methodological tools to study the phenomenon of law. Today the transition legal knowledge to a new level determines pluralism methodological approaches to understanding the law. Increasingly, research resources for modern researchers are of law in the universal theory of understanding – philosophical hermeneutics. In such circumstances, the focus is on the phenomenon of thinking, a process which is accompanied by methodological instruments of the interpretation i.e. arsenal of tools belonging to the hermeneutic method.

Recent research and publications analysis. Hermeneutic problematic has received the popularization by the scientific research: V. Y. Tazyi, P. M. Rabinovich, M. I. Kozubra, S. I. Maximov, A. V. Petrishin, I. P. Malinova, H. N. Atarschikova, S. S. Gusev, G. L. Tulchinsky, M. K. Mamardashvili. V. G. Grafskiy, A. V. Polaykov, I. L. Chestnov, I. A. Isayev, G. I. Ruzavin, A. F. Zakomlistov, E. Bettiyi, Toyne A. Van Deick. V. Y. Tazyi attracts the attention of the scientific community to study the relevance and promising of legal hermeneutics in view of the process of rethinking legal validity, construction of a new legal world view in the postmodern era. P. M. Rabinovich defends position, according to which reforms in Ukraine's foreign policy positions caused the actualization of legal hermeneutics, which provided almost decisive importance in the justification, the evaluation and study of natural phenomena. SS Gusev and GL Tulchinsky call to avoid one-sided interpretation of the universal theory of understanding – hermeneutics exclusively as understanding, that understanding of language structures (speech, text). Scientists proposes to consider understanding as a form of moral and practical understanding of reality in general. A. F. Zakomlistov shared the view V. S. Nersesyants and S. S. Alekseev of determining the status of philosophy of law as science included in the context of legal knowledge. Moreover, the scientist goes on in their arguments and draws the necessary methodological tools in one of the philosophical concepts – hermeneutic.

Paper objective. The aim is an illustration of heuristic value hermeneutical heritage through the use of historical and chronological instruments. Research activities in this area will provide an opportunity to prove groundlessness fact correlation hermeneutic ideas only with time and work of German Romanticism F. Shleyermahera and F. K. Saviny, followed by a transfer to date and the works of H.-G. Gadamer, A. Kaufman, E. Betty. Achieving the goal will be in the proof of the timing of the historical origins of the first knowledge of the methodology of hermeneutic of Antiquity.

Paper main body. The origin immanent (instrumental) hermeneutics owes the ancient time, as the primary objective of the so-called «philological hermeneutics» era of German Romanticism was to achieve an accurate understanding of ancient texts, free christian interpretations. Verify the existence of applied hermeneutics in antiquity may appeal to the scientific legacy of Aristotle, especially his teachings «About the interpretation». The latter establishes a system of historical and chronological genesis of ideas that are applied at the heart of hermeneutic of German Romanticism and modernity. For the convenience of all research systematize hermeneutical application knowledge in three schematic ideological and canonical blocs: 1) rule philosophy of Friedrich Schleiermacher «unity of the whole manifested through its individual particles, and the content of individual particles is manifested through the unity of the whole» – the concept of «composite defined», as the ancient equivalent of the philosophical teachings of Aristotle. 2. «Hermeneutical canons» E. Betty – syntactically-etymological interpretation initiated by Aristotle (as in the original language interpretation through rules «proper or improper definition image building» and «defining the essence of things being»). 3. «The theory of interpretation of treaties» F. K. Saviny – «tops» of Aristotle aimed to solve the question of the interpretation of what is a desired item and better. So, at first, rule for a correct understanding on the basis of its particles and vice versa, in the philosophy of Friedrich Schleiermacher, finds its roots in the concept of «composite defined» Aristotle. Secondly, there are parallels between hermeneutic canons established E. Betty, and syntactically-etymological interpretation meaning of being stuff by Aristotle. It is worth noting the existence of the third ideological block knowledge of the immanent hermeneutic, which represented work F. K. Saviny «Theory interpretation of the agreements» and their corresponding tops Aristotle can help you figure out which items are more desirable and better.

Conclusions of the research. At first, the conducted research of hermeneutical methodology proves acquiring increasing importance of new methodological approaches to understanding the law. Secondly, it can be regarded as established fact corresponding relations between hermeneutic knowledge accumulated in the present day and the day of German Romanticism, with expertise in this area, which arose in antiquity days. Thirdly, the attempt to start the systematization of the practical potential of hermeneutical organized to invite to creative collaboration of scientists to develop specific recommendations based on the available instruments that will help correct understanding and interpretation texts of normative acts for adaptation of Ukraine to EU law.

Keywords: hermeneutic methodology, instrumental hermeneutics, hermeneutical canons, rules (tops) for interpretation, understanding, knowledge, opinions, thinking, antiquity, the German romanticism, adaptation the legislation of Ukraine.